

متن پرسش

با سلام خدمت استاد گرامی: استاد گرامی مرز جهان ماده کجاست؟ با آنکه گفته می شود مجردات محدودیت ندارند ولی در جهان ماده نیز چه در بحث ابعاد نجومی و چه در بحث ابعاد اتمی انتهای آن مشخص نیست. منجمین با وجود اینکه با تخمین می‌توانند تا فاصله ۹ میلیارد سال نوری، چیزهایی را تشخیص دهند، ولی هنوز هم نشانه‌ای از پایان جهان پیدا نکرده‌اند. در ابعاد اتمی نیز اگر طبق نظام علت و معلولی پیش برویم با توجه به دانش امروز بشر نهایتاً به الکترون ها می‌رسیم که مشخص نیست خود آن ها از چه درست شده اند و عملاً به بن بست می‌خوریم همانگونه که خداوند در خصوص آسمان ها می‌فرماید «ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَ هُوَ حَسِيرٌ» در خصوص اتم ها و ذرات تشکیل دهنده آن نیز همین حالت پیش می‌آید. آیا همانند پرتقالی که انسان در ذهن ایجاد می‌کند جهان ماده نیز خیالی بیش نیست؟ (البته کلمه خیال در مورد خداوند کلمه مناسبی نیست.) آیا همانگونه که گفته می‌شود در ذات خدا نباید تفکر نمود در این مورد نیز نباید فکر کرد؟ لطفا راهنمایی بفرمایید. با تشکر.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: تا زمانی که در عالم ماده همچنان سیر کنید، تنها با ماده روبه‌روئیم. این‌طور نیست که یکجایی ماده تمام شود و از آن به بعد مجرد باشد، زیرا همان‌جا هم باز ماده است. عالم مجردات در ساحت دیگری قرار دارد، نه در عرض عالم ماده. مثل نفس ناطقه‌ی شما که در ساحتی غیر از ساحت بدن شما مستقر است. در این مورد با مطالعه‌ی مباحث «معرفت نفس» می‌توانید بهتر این نکات را دنبال کنید. موفق باشید.